

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבניצרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזֵהֵתָא

חֲזֵהֵתָא דְאִזְרֵיִתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

המשכת זמני גדלות לימי קטנות

יום טוב, וזה בכל אדם לפי בחינתו מרגיש קדושה יותר בעת רצון קריאת שמע ותפילה וימי קודש ואחר כך יורד ממדרגתו עד שיתחזק ויתאמץ לעלות כמקדם. וזה היה רצון מלכנו להנהיג כן שוכני בתי חומר בעולם הגשמי לבלתי היות להם תענוג תמידי כי אז לא ירגישו כנודע.

עוד אומר במאמרי פסח (יום ב' של פסח) על הפסוק הנזכר 'ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה' שיש באדם מוחין דגדלות ושעות שיוכל לעבוד את בוראו בבהירות ובהתלהבות, ויש עתים זמן שמסתלק ממנו המוחין ונשאר בקטנות. והכלל שצריך האדם לזכור בשעת מוחין דגדלות, להכין עצמו ולעשות רושם בקרבו הגם שיסתלק ממנו ההתלהבות לא יפול לגמרי חס ושלוש ויהיה מהמנצחים קרבא ויתחזק וישען בה'.

'להזהיר גדולים על הקטנים' להאיר אור מימי הגדלות לימי הקטנות

והכל סוכין תחת אילן הגדול של רבינו הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה שדורש בכך מה שכתב רש"י בפרשתנו 'אמור ואמרת' **להזהיר גדולים על הקטנים**, ובקדשו ביאר: להיות כל האדם בשעה שעוסק בתורה או בתפילה או באיזה דבר קדושה אז הוא בגדלות המוחין, וכך הדרך הצדיקים שלפני התפילה המה מיישבים עצמם ומוחין שלהם לפני מי הם מתפללין, והקדושה היא מגביה המוחין בעת העסק בה, אבל אחר התפילה או עסק הקדושה ההוא הוא נופל לקטנות המוחין בהילוכו בהבלי הזמן וזה אינו תכלית העבודה השלימה, כי אדם צריך להיות תמיד בקדושה ובטהרה בלי הפסק רגע אחד. לזה צריך לקשר עצמו כל כך בעת הגדלות מחשבתו בהשם יתברך ברוך הוא שיהיה מחשבתו קשורה אף שילך ממנה. וזה 'ולהזהיר גדולים', פירוש בשעה שהם בגדלות. 'על הקטנים', שישארו בקדושתם אף שיהיו בקטנות.

עתה שהוא מלך על מצרים, ונקראו שני השובע על ימי הגלות שיהיו אחר כך. וזה רמז לכל איש ישראל שנודע שקודם נסיון והרחקה יש קירוב, וכשהשעה צלחה צריך אדם לראות לקבוע בעצמו הטוב עד שיוכל לידע איך להתנהג בימי ההסתר גם כן.

רצון ה' שתהיה נסתרת הקדושה לעתים לכל אחד בדרגתו

באופן דומה נאמרו הדברים במשנתו של המגיד הקדוש רבי ישראל מקוֹזְנִיץ ע"ה (עבודת ישראל וישלח ד"ה ויעל) שלכל צדיק מדי היותו בעולם הזה השפל יהיה מי שיהיה, אי אפשר לו להתקיים תמיד בקדושתו בבחינה אחת תמידיות, כאשר אנו רואים למשל שאי אפשר להמשיך הדביקות וגילוי האלקות כל היום כמו בשעת קריאת שמע ותפילה או בימות החול כימי שבת

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמֻּז (כא א). איתא בשפת אמת (מקץ תרל"א ד"ה ומה) על הפסוק בקהלת (ז יד) 'ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה', פירוש 'היה' לקבוע ההארה בגוף האדם. 'וביום רעה ראה' עתה איך להתנהג אחר כך. כי קודם כל נסיון יש הארה איך ללמוד על אחר כך. ויש לנו ללמוד זאת ממה שאמר יוסף לאסוף ולצבור בר כדי שיהיה אוכל גם בימי הרעב שהגיעו אחר כך, ולרמז בא שבימים הטובים שנתגלה הקדושה בהם, יש לכל אדם להכין לעצמו ולקבוע ההארות בליבו היטב, כדי שיהיו איתו ההארות הללו גם בימי רעה כשהקדושה נסתרת.

וכך הוסיף בדבריו בשפת אמת ליקוטים (מקץ ד"ה עניין): עניין החלום של שני שובע ורעב נראה שהיה רמז ליוסף להכין

מִי־הֵתָא דְפְלִיֵתָא

אי אפשר להתקרב לתורה רק ע"י מסירות נפש

וְקִרְאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם (כג, כא).

מצינו בעת מתן תורה שבה נשלמה תכלית הבריאה שישראל יקיימו את התורה, ויצאה נשמתן כפי שנאמר (שיה"ש ה ו) 'נפשי יצאה בדברו', והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת.

ותמה השפת אמת (ואתחנן תרל"ח ד"ה מצות) לשם מה היה נצרך שבשעת מתן תורה תפרח נשמתן, היפלא מה' דבר, הקב"ה כל יכול, והיה יכול לדבר עמם ולתת להם את התורה באופן טבעי ובלא שתפרח נשמתן. אלא שרצה ה' יתברך להראות וללמד לדורות, שאי אפשר להתקרב אל התורה כי אם ע"י מסירות נפש. וכפי מה שבחרים בדרכי אבותינו וחפצים למסור נפש בעבור התורה, זוכין לעורר כח מעמד הר סיני.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ברית קודש - עול מלכות שמים במסירות נפש

שאין באפשרותו לזכות למדרגות ועליות בעבודת ה' יתברך בלי אותה מסירות נפש, וכן הגיד בקדשו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה (אור התורה ריש פרשת משפטים): ידוע מספרים הקדושים דהעיקר הוא למסור הנפש עם כל התאוות וכל המדות שלו להבורא יתברך שמו. וזה נקרא בשם זביחה על דרך שאמרו חז"ל (ברכות סג:) על הפסוק (במדבר יט ד) 'אדם כי ימות באוהל, אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, רצה לומר שממית כל תאוותיו והנאותיו לשמו יתברך. [אבל העיקר הוא שיהיה בתמימות בלי שום פניה, דהיינו בשביל להגיע למדרגת צדיק ולהיקראות בשם רבי, רק צריך שיהיה כל כוונתו לשם שמים וסוף הכבוד לבוא. וזהו 'זובח לאלהים' (שמות כב יט) רצה לומר שזובח עצמו בשביל להגיע למדרגת צדיק המכונה בשם אלהים, על דרך שכתוב במשה רבינו (שם ז א) 'ראה נתתיך אלהים לפרעה', 'יחרם' זה אינו חשוב כלום, כי אם 'בלתי לה' לבדו' שמחוייב להיות באמת ובתמים לשמו יתברך (אור התורה שם)].

תחילת הכניסה לעבודת ה' - מצות מילה

לכך מיד עם כניסתו של אברהם תחת עול מלכות שמים שעיקרה קיום המצוות, נצטווה בראשונה למסור מעצמו וכמאמרם 'כי עליך הורגנו כל היום' זו מילה, ועליה אמרו בזוהר הקדוש (לך לך צה.) שכל המל את בנו כאילו הקריב קרבן, ולדברינו נעמיס כי זו היא עיקר ותכליתה של המצוה שיתן כל אשר לו חיותו ונפשו למען בוראו כקרבן העולה לנחת רוח לפני המקום. בשל כך נהגו ישראל לומר פסוקי קבלת עול מלכות שמים קודם הברית, ואף בברית יצחק שלפניה, כי תכלית המילה היא קבלת עול מלכותו באהבה וביחוד גמור בבחינת כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נפשך (ברכות סא:), ורמז יש כאן כי הגימטריא של 'ברית' במילוי [דהיינו כשתמנה אותיותיו כך: ב"ת ר"ש יו"ד תי"ו]. עולה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

(ישעיה לח יט) 'חי חי כו' יודוך, שהם הצדיקים שהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכך כתיב ביצירת האדם (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים'. הוא החיות בעצם לעולמי עד. ועל זה עדות המילה שבני ישראל הם בני עולם הבא].

מסירות נפש למצות המילה

ולא זו בלבד אמרו, אלא לגודל חיובו מצינו שציותה התורה דבר שחלילה עלול להביא לידי מיתה, ואף שבכל המצוות שבתורה נאמר (לעיל יח ה) 'וחי בהם' וכפי שדרשו חז"ל (יומא פה:): 'ולא שימות בהם', הרי שבמצוה זו דרשו (גיטין נז:): 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג) זו מילה, ומפרש רש"י 'דזימנין דמית', משמע שבמצות המילה אכן יש סכנה, אלא שהקב"ה יתברך יתעלה שמו לעד מגן על הילד ושומר עליו. וכך כתב רבינו החתם סופר ע"ה (שו"ת ח"ב יו"ד סי' רמה): שאף על פי שכתוב 'כי עליך הורגנו', שמשמע שהמילה הינה סכנה, ראינו בעינינו שלא כך הם פני הדברים ואפילו אחד מאלף לא מצאנו שניזוק ממנה, אם כן כיצד קוראים חז"ל עליה את הפסוק 'כי עליך הורגנו'. אלא ודאי שיש בכך סכנה אך 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה) וזכות המילה מגינה ולא מתים מחמת המילה. והחוט המשולש אומר דרשוני, ואיתו עמו ארבעה ונשיבנו, מדוע נקבעה מצוה זו בייחוד מיד עם ראשית בוא הרך הנולד לעולם.

קנין דביקות בקרבת אלוקים באה רק ע"י מסירות נפש

ליישב דעתנו נתנה ראש ונביטה אל אברהם אבינו, הראשון שהכיר את בוראו והאיר את העולם, שעד שבא היה העולם מתנהג באפילה עד שבא אברהם והאיר. ואף שבאהבתו קיים כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין (יומא כח:), אך המצוה הראשונה והיחידה שנצטווה עליה מפורשות היא ברית מילה, ולמרות שקיים כל המצוות לא נקרא שלם עד שמל כנאמר (בראשית ז א) 'התהלך לפני והיה תמים' (נדרים לא:). וזאת כי אין אדם קונה התעלות בדביקות בה' יתברך רק ע"י מסירות נפש,

וּנְקַדְשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כב לב). וברש"י: 'מה תלמוד לומר 'ונקדשת', מסור עצמך וקדש שמי. יכול ביחיד, תלמוד לומר 'בתוך בני ישראל'. וכשהוא מוסר עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושין לו נס, שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת הנס, ע"כ דברי רש"י ע"ה.

יש לבאר בזה, דהנה ראשונה לכל מצוות ה' הנה היא מצות ברית מילה, שהיא המצוה הראשונה שבחיי כל איש מישראל. וכיון שאין תוקף החסידות כבתחילתה (רוקח הקדמה), ברי הדבר כי ממנה יסוד ממנה פינה לכל החיים, ואחריה ימשכו התורה והמצוות שיקיים הרך הנולד במשך כל חייו.

רבים ונשגבים מעלותיה יותר מכל מצוה אחרת כפי שאמרו על כך חז"ל (נדרים לא:): 'גדולה המילה שנכרתו עליה י"ג בריתות', שבעוד על התורה כולה נזכר שלוש בריתות, על מצוה יחידה זו - מצות ברית מילה, נכרתו שלוש עשרה בריתות, שכן מצינו בפסוקים שבציווי הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה למול עצמו ובני ביתו, שלוש עשרה פעמים שנאמרה תיבת 'ברית'.

עוד מצינו בה חידוש על יתר המצוות, שהמבטלה חייב כרת, וביארו, שכיון שממנה באה חיות האדם, אם כן כאשר מבטלה נכרת הוא משורש החיים, ובודאי כוחה מרובה להשפיע לאיש אשר יחפוץ בחיים ומל את ערלת בשרו, שפע של חיות בגשמיות ורוחניות לכל חייו, וזאת על דרך שאמרו (יומא עו.) 'מידה טובה מרובה ממידת פורענות', ואם המבטלה כך - המקיימה ודאי מרובה השפעת חיותו ממנה.

[וכך כתב בשפת אמת (שבת הגדול תר"ס ד"ה במצות): 'ואלו ב' המצוות מיוחדים שנענשין עליהם כרת. ממילא משמע שעיקר חיות איש ישראל ע"י אלו המצוות. הגם שנאמר על כל המצוות (ויקרא יח ה) 'עשה אותם האדם וחי בהם'. אבל עיקר החיות ע"י אלה הב' מצוות. ועליהם נאמר (יחזקאל טז ו) 'בדמיך חיי בדמיך חיי' ב' פעמים, כמו שכתב בתרגום 'בדמי מהולתא ובדמי פסחא'. דכתיב

כפי עבודת האדם זוכה להשפעת נשמה קדושה מלמעלה

בתחתונים ובעליונים ובצבא השמים. וידוע על כמה צדיקי עליון שנולדו עם נשמות נמוכות, וזכו במעשיהם הקדושים והגבירו את נשמתם על נפשם והגביהו למדרגות עליונות, וכמו שאמר **הבעל שם טוב הקדוש על הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש ע"ה**, שמן השמים נתנו לו בשעת לידתו נשמה שפלה שכמעט ואין בכל הדור נמוכה ממנה, והוא ברוב עבודת הקודש שלו הגביה עצמו למעלת הרשב"י זיע"א.

השומר מה ששמע זוכה שישמיעו לו יותר ממדרגתו

וכן פירש הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ע"ה את דברי הספרי (ראה פ' עט) על הפסוק (דברים יב כח) 'שמור ושמעת', אם שמרת מה ששמעת סופך לשמור מה שלא שמעת'. ויש להבין כיצד שייך שישמור האדם מה שעוד לא שמע, אלא הפירוש הוא, שכל אדם משיג בעבודת ה' לפי רוממות הנשמה שניתנה בו בשעת לידתו, אבל על ידי שמקדש האדם עצמו בעסק וגייעת התורה זוכה להמשיך על עצמו נפש רוח ונשמה גבוהים עוד יותר משורשו, וזהו שאמרו חז"ל 'סופך לשמור מה שלא שמעת', שאם ישמור בעמל וביגיעה מה שהשיג כבר משורש נשמתו, יזכה להמשיך על עצמו נשמה קדושה וגבוהה למעלה מחלקו, ויזכה לשמור ולקיים אפילו מה שלא שמע ולא השיג עד עתה.

בעסק התורה והתפילה ביום אתמול, ונזהר לשמור עצמו שלא לפגום בנשמתו הטהורה, כך יכול לזכות להתגברות קדושת הנשמה למחרת.

המקדש עצמו זוכה להמשיך עליו נפש רוח ונשמה

ואלו הם הדברים שכתב **האור החיים הקדוש** בפסוק זה, שאפילו אם יהיה האדם בתחילתו במדרגה שאין למטה ממנה, אם יטריח עצמו בעבודת ה' ישיג הדרגות עליונות כפי שיעור גייעתו, ובזה פירש את לשון הכתוב **וכהן כי יקנה נפש וגו'**, כהן היא הנשמה העליונה הנקראת כהן, והזכיר אותה בלשון זכר לומר כי הגיעה במעלתה לגדר זה שתקרא בלשון זכר, ונשמה זו **יקנה נפש** שבאמצעות כשרון מעשיה קנתה גם את הנפש הנמוכה והעלתה אותה למדרגתה, ועליה נאמר שנקראת 'בעל נפש' (משלי כג ב).

ועיקר ההתעלות מדרגה לדרגה בקנין נשמה גבוהה וקדושה, היא בכח עסק התורה, ועל דרך דאיתא בזוהר (משפטים צד:): שהאדם בעת לידתו מקבל נפש טהורה [ששורשה מעולם העשיה], ואם זכה במעשיו נותנים לו רוח ממדרגת חיות הקודש [ששורשה מעולם היצירה], ואם הוסיף עוד לקדש עצמו נותנים לו נשמה מצד עולם הכסא [-הבריאה], ואם קידש עצמו עוד יותר נותנים לו לפי מדרגתו נפש רוח ונשמה מעולם האצילות, עד שיזכה למדרגת אדם השלם שממשלתו

וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן כִּסְפוֹ הוּא יֹאכֵל בּוֹ וְיִלְד בְּיָתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְּלַחְמוֹ. וְכֹהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְּתֵרוּמַת הַקֹּדְשִׁים לֹא תֹאכֵל (כב יא-ב).

כל אדם מישראל ניתנת בו נשמה טהורה המסייעת בידו לעבוד את ה' יתברך, וכפי מעלת נשמתו כך זוכה לעבוד את ה' יתברך, אמנם גם אם בשעת לידתו לא קיבל אלא נפש נמוכה ביכולתו להתעלות בעבודתו ולזכות לנשמה גבוהה יותר, וכפי מה שיוסיף אומץ בעבודתו בתורה הקדושה ובקיום המצוות באהבה וביראה בשקידה נפלאה למעלה מכוחותיו, יזכה שישפיעו לו מן השמים נשמה גדולה וקדושה עוד יותר, ויוכל להשיג השגות רמות למעלה משורש נשמתו, ולקבל תוספת אורה ובחינת נשמה יותר גבוהה הלוך וגדול עד כי גדל מאוד.

וכך היא דרכם של צדיקים להתעלות מיום ליום, ולהוסיף בכל יום מדרגה יותר גבוהה מכפי שהיתה אתמול, על ידי תוספת קבלות חדשות ומעשים טובים בכל יום, ביתר שאת וביתר עוז במעלות קדושים וטהורים, בקידוש מחשבה דיבור ומעשה, בבחינת 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' (תהלים קיט א), שתמיד מהלכים ומתעלים מחיל אל חיל. ועל זה מברכים בכל בוקר 'אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא', כי בכל יום יכול האדם לזכות לנשמה גבוהה יותר ממה שהיתה לו מקודם, על ידי שמתאמץ

טהרת המקוה מחדשת האדם כתינוק שנולד

הטבילה נחשבים כקטן שנולד. וטהרת הטבילה מביאה את האדם לידי קדושה, כפי שרמזו בזה צדיקים ע"ה **קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבים והיו קודש שתיבת 'מקוה' נרמז בראשי התיבות ה'ם 'מ'קריבים ו'היו ק'ודש. ובפרט אם כרוך עם הטבילה מסירות נפש בודאי מגיע לקדושה וטהרה וזוכה לו ולדורותיו, והנה בימים קדמונים היו זקוקים למסירות נפש ממש כדי לטבול לטהרה, כי המקוואות והנהרות היו קופאים בימי הקור, והיו מסתכנים בנפשם כדי לזכות לטהרה, ועל ידי כן זכו להעמיד דורות ישרים המוסרים נפשם בעבודת הבורא.**

ויתן אל לבו בדמיון, כי כמו שנתחדש בגופו יחדש גם כן פעולותיו לטוב, ויכשיר מעשיו וידקדק בדרכי השם ברוך הוא.

יסוד טהרת המקוה ממסירות הנפש שבה

ואפשר לבאר עניין הטבילה שבשעה שהאדם נמצא כולו במים אין ביכולתו לנשום והוא חשוב כמת, וכשיוצא מן המים הרי זה כאילו נברא מחדש, וזו מעלת התשובה יחד עם הטבילה לשלימות הכפרה, כי כל בעלי תשובה צריכים תשובה עם הטבילה, ועל ידי התשובה עם

קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו שם אלקיהם כי את אשי ה' לחם אלקיהם הם מקריבים והיו קודש (כא ו). במעלת הטבילה במקוה טהרה איתא **בספר הליקוטים להאריז"ל** על הפסוק (תהלים נא יב) 'לב טהור ברא לי אלקים', 'לב טהור ברא' ראשי תיבות 'טבל' וסופי תיבות 'ברא', לומר שהטבילה בכוונה ראויה גורמת לאדם להיות בריה חדשה, כמו שכתב **בספר החינוך** (מצוה קעג): ובטעם המים שיטהרו כל טמא אחשוב על צד הפשט, כי העניין הוא כדי שיראה האדם את עצמו אחר הטבילה כאילו נברא באותה שעה, כמו שהיה העולם כולו מים טרם היות בו אדם, וכמו שכתוב (בראשית א ב) 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים',

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישרים נעיצוב ועימוד: שוקי קנר

